

Sygn. akt III Ca 2029/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 maja 2016 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Henryk Brzyżkiewicz

Sędzia SO Barbara Braziewicz (spr.)

Sędzia SO Anna Hajda

Protokolant Aldona Kocięcka

po rozpoznaniu w dniu 11 maja 2016 r. w Gliwicach na rozprawie

sprawy z powództwa H. W.

przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w G.

o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Rejonowego w Gliwicach

z dnia 1 października 2015 r., sygn. akt I C 840/15

uchyla zaskarżony wyrok, znosi postępowanie w całości i przekazuje sprawę według właściwości Sądowi Okręgowemu w Gliwicach.

SSO Anna Hajda SSO Henryk Brzyżkiewicz SSO Barbara Braziewicz

UZASADNIENIE

Powódka H. W. żądała zobowiązania pozwanej Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w G. do przyjęcia powódki w poczet członków spółdzielni oraz złożenia przez pozwaną oświadczenia woli następującej treści: „Spółdzielnia Mieszkaniowa (...) z siedzibą w G. ustanawia na rzecz Pani H. W. spółdzielcze lokatorskie prawo do należącego do zasobów spółdzielni lokalu mieszkalnego numer (...) znajdującego się w budynku położonym w G. przy ulicy (...)”. Nadto, powódka wniosła o zasądzenie na jej rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na pozew pozwana Spółdzielnia Mieszkaniowa (...) w G. wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powódki na jej rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 1 października 2015r. Sąd Rejonowy w Gliwicach oddalił powództwo i zasądził od powódki na rzecz pozwanej kwotę 600zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Rejonowy ustalił, że 26 marca 1992r. K. W. otrzymał przydział lokalu mieszkalnego numer (...) położonego w G. przy ulicy (...), na warunkach spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu, wchodzącego w skład zasobów Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w G.. Wraz z K. W., uprawnioną do zamieszkania w lokalu była jego żona H. W.. Członkiem spółdzielni był jedynie K. W.. W związku z zaniedbaniem przez K. W. obowiązków lokatora związanych z uiszczaniem

opłat za zajmowanie lokalu mieszkalnego, uchwałą z dnia 26 października 1999r. rada nadzorcza funkcjonująca w spółdzielni podjęła decyzję o wykluczeniu K. W. z rejestru członków spółdzielni. Powstała zaległość związana z nieuiszczeniem przez K. W. opłat za zajmowanie lokalu mieszkalnego numer (...), wynosząca w sumie 14.873,76 zł należności głównej oraz 5.235,57 zł odsetek ustawowych, stała się przedmiotem ugody zawartej między Spółdzielnią Mieszkaniową (...) w G. a K. W., na mocy której K. W. zobowiązał się do spłaty tych kwot w terminie do dnia 1 listopada 2005 r. Ostateczna spłata zadłużenia przez K. W. nastąpiła w 2005r. Aktualnie lokal mieszkalny numer (...) nie jest obciążony ani z tytułu normatywu (kredytu długoterminowego), ani z tytułu opłat na pokrycie kosztów związanych z eksploatacją lokalu oraz zaliczek na poczet zużycia mediów. Po spłacie zadłużenia obciążającego lokal mieszkalny numer (...), co nastąpiło ostatecznie w 2011r., H. W. wystąpiła do Spółdzielni Mieszkaniowej G – JL w G. z wnioskiem o przyjęcie jej w poczet członków spółdzielni.

Spółdzielnia Mieszkaniowa (...) w G. odmówiła przyjęcia H. W. do grona członków wskazując na przekroczenie przez wnioskującą rocznego terminu do podjęcia czynności koniecznych do zachowania roszczenia o przyjęcie w poczet członków i ustanowienia lokatorskiego prawa do lokalu.

Sąd Rejonowy w ustalonym stanie faktycznym uznał, iż powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie. Powódka H. W. domagała się zobowiązania pozwanej Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w G. do złożenia oświadczenia, mocą którego powódka miałaby zostać przyjęta w poczet członków spółdzielni i na rzecz której miałyby nastąpić ustanowienie spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego numer (...) położonego w G. przy ulicy (...). Prawne uzasadnienie żądania powódka opierała na treści przepisów ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, ustawy – Prawo spółdzielcze oraz statutu obowiązującego u pozwanej.

Sąd Rejonowy stwierdził, iż żaden z przepisów obowiązującego prawa regulującego zagadnienia dotyczące funkcjonowania spółdzielni, nie statuuje żadnych zobowiązań wobec spółdzielni w zakresie przyjmowania osób zainteresowanych nabyciem członkostwa

w spółdzielni – w poczet tych członków. Redakcja przepisów odnoszących się kwestii nabywania członkostwa w spółdzielni jednoznacznie wskazuje na uprawnienie spółdzielni do zakwalifikowania takich osób do wspólnoty spółdzielców, a nie obowiązek – w przypadku spełnienia określonych ustawowo przesłanek do nabycia członkostwa. Za zasadnością tej tezy przemawia literalne brzmienie przepisów obowiązującego prawa, tj. art. 15 § 2 ustawy z dnia 16 września 1982r. – Prawo spółdzielcze (Dz. U. z 2013 roku, poz. 1443 – j.t.), odnosząca się do funkcjonowania spółdzielni w ogóle, dalej art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia

2000r. o spółdzielniach mieszkaniowych (Dz. U. z 2013 roku, poz. 1222 – j.t.), a także zapis § 5 ust. 1 pkt 8 statutu obowiązującego u pozwanej, na którego treść wskazywała sama powódka. Już zatem z tej przyczyny nie sposób było przyjąć, że powódka była uprawniona do formułowania wobec pozwanej jakichkolwiek roszczeń w sferze, w której podjęcie ostatecznej decyzji o przyjęciu w poczet członków pozwanej leżało w zakresie jej uprawnień, a nie obowiązków.

Ponadto Sąd ten stwierdził, iż przeprowadzone w niniejszej sprawie postępowanie dowodowe jednoznacznie wskazywało, że między stronami nie była sporna okoliczność, iż małżonek powódki, który otrzymał przydział lokalu mieszkalnego wchodzącego w zasoby pozwanej, został wykluczony ze wspólnoty spółdzielców z uwagi na uporne uchylanie się od obowiązku ponoszenia opłat związanych z zajmowaniem lokalu. W tym przedmiocie władze pozwanej podjęły stosowną uchwałę. Tym samym, mimo użycia w treści uchwały pozaustawowej terminologii, Sąd ostatecznie nie miał wątpliwości, że podjęta przez pozwaną uchwała stanowiła uchwałę wygaszającą spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego przysługujące małżonkowi powódki. W kontekście tych rozważań należy zatem wskazać na dyspozycję przepisu art. 15 ust. 2 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, zgodnie z treścią którego w wypadku wygaśnięcia spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego na podstawie art. 11 (uchwała wygaszająca) lub niedokonania czynności, o których mowa w art. 14, roszczenia o przyjęcie do spółdzielni i zawarcie umowy o ustanowienie spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego przysługują małżonkowi, dzieciom i innym osobom bliskim. Ustęp 4 zd.1 tego przepisu wskazuje, że do zachowania powyżej określonego roszczenia, konieczne

jest złożenie w terminie jednego roku deklaracji członkowskiej wraz z pisemnym zapewnieniem o gotowości do zawarcia umowy o ustanowienie spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego.

Powódka z roszczeniem o ustanowienie na jej rzecz prawa do lokalu mieszkalnego w warunkach spółdzielczego prawa lokatorskiego wystąpiła do pozwanej dopiero w 2011r., a zatem po upływie blisko 8 lat od momentu wygaśnięcia prawa przysługującego małżonkowi powódki (uchwała wygaszająca stała się bowiem ostateczna z dniem 27 czerwca 2003r.). Jednocześnie Sąd ten podkreślił, że powódka, obciążona obowiązkiem dowodzenia wynikającym z treści przepisu art. 6 k.c., nie wykazała, aby z wnioskiem o przyjęcie jej w poczet członków spółdzielni wystąpiła z zachowaniem ustawowego terminu. Mając na uwadze wszystkie powyższe okoliczności, Sąd doszedł do przekonania, iż powództwo H. W. nie zasługiwało na uwzględnienie i podlegało oddaleniu w całości, o czym orzeczono w punkcie 1 sentencji wyroku. O kosztach procesu orzeczono z mocy przepisu art. 98 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wniosła powódka zaskarżając go w całości. Wyrokowi zarzuciła naruszenie przepisów prawa materialnego tj. naruszenie art.15 §2 prawa spółdzielczego w zw. z art. 58 §2 k.c. w zw. z art. 5 k.c. przez uznanie, iż powódka nie spełnia warunków pozwalających jej na ubieganie się o członkostwo w Spółdzielni, podczas gdy spełnienie wymogu spłacenia tzw. „normatywu” tj. współkredytowania pozwanej po dacie wykluczenia ze Spółdzielni stworzyło warunki do przyjęcia w poczet członków. Odmowa przyjęcia w poczet członków jest w tej sytuacji naruszeniem zasad współzycia społecznego poprzez nieuznawanie interesu powódki zagrożonej wykonaniem prawa podmiotowego przez pozwaną oraz naruszenie przepisów prawa procesowego tj. art. 233§1 k.p.c. poprzez dowolną a nie swobodną ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego. W oparciu o tak postawione zarzuty wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa oraz zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego za obydwie instancje ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyrok do ponownego rozpoznania przez Sąd pierwszej instancji z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania za obie instancje.

Pozwana wniosła o oddalenie apelacji w całości i zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, wg norm przepisanych. .

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powódki odniosła skutek, przy czym z przyczyn branych pod rozwagę przez Sąd Odwoławczy z urzędu.

W ocenie Sądu Okręgowego w niniejszej sprawie prowadzonej przez Sąd Rejonowy zaistniała nieważność postępowania.

Zgodnie z art. 379 pkt 6 k.p.c. nieważność postępowania zachodzi jeżeli sąd rejonowy orzekł w sprawie, w której sąd okręgowy jest właściwy bez względu na wartość przedmiotu sporu. Sąd okręgowy jest rzeczowo właściwy bez względu na wartość przedmiotu sporu m.in. w sprawach określonych w art. 17 pkt 1k.p.c, który stanowi, iż do właściwości sądów okręgowych należą sprawy o prawa niemajątkowe i łącznie z nimi dochodzone roszczenia majątkowe oprócz spraw o ustalenie lub zaprzeczenie pochodzenia dziecka, o ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa oraz o rozwianie przysposobienia. Jeżeli zatem w tej kategorii spraw orzekł sąd rejonowy, postępowanie będzie dotknięte nieważnością. Taka sytuacja zaistniała w niniejszej sprawie.

Określenie spraw, które należą do właściwości rzeczowej sądu okręgowego, nastąpiło m.in. przez wyeksponowanie - jako odrębnej - grupy spraw niemajątkowych, tego rodzaju sprawy generalnie zostały przekazane do właściwości rzeczowej sądu okręgowego. Do spraw niemajątkowych objętych art. 17 pkt 1 należą także sprawy dotyczące członkostwa w spółdzielni (por. orz. SN: z 5 września 1984 r., IV CZP 143/84, OSNCP 1985, nr 4, poz. 60; z 19 maja 1986 r., IV CZ 65/86, LexPolonica nr 304547, OSNCP 1987, nr 8, poz. 124; z 3 września 1993 r., I CRN 107/93, niepubl.).

Niemajątkowy charakter spraw ma dla określenia właściwości rzeczowej sądu tak decydujące znaczenie, że w przypadkach, gdy łącznie z prawami niemajątkowymi dochodzone są roszczenia majątkowe - niezależnie od ich

charakteru lub wysokości - o właściwości sądu dla tych roszczeń majątkowych decyduje w konkretnym wypadku właściwość sądu określona dla praw niemajątkowych.

W niniejszej sprawie żądanie pozwu obejmuje zarówno roszczenie niemajątkowe o przyjęcie do spółdzielni powódki (w poczet członków spółdzielni), jak i roszczenie majątkowe o ustanowienie na rzecz powódki spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego. Podkreślić przy tym należy, że niemajątkowe żądanie przyjęcia powódki do spółdzielni, zgodnie z konstrukcją ustawową przewidzianą w art. 15 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych(dalej u.s.m.), jest funkcjonalnie związane z roszczeniem majątkowym o zawarcie umowy o ustanowienie spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego. Jak wynika bowiem z regulacji zawartych w ustawie o spółdzielniach mieszkaniowych, spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego jest związane z członkostwem w spółdzielni. Zgodnie z art. 9 ust. 1 u.s.m. umowa o ustanowienie spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego może być zawarta jedynie z członkiem spółdzielni. Zgodnie natomiast z art. 11 ust. 1 tej ustawy spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego wygasa z chwilą ustania członkostwa. Tym samym członkostwo w spółdzielni stanowi warunek nabycia i istnienia prawa lokatorskiego. Natomiast sam fakt bycia członkiem spółdzielni mieszkaniowej nie rodzi roszczenia w stosunku do spółdzielni o ustanowienie spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu. W istocie więc roszczenie z art. 15 u.s.m. zawiera w sobie złożone uprawnienie o mieszanym charakterze (majątkowo - niemajątkowym), przy czym element niemajątkowy jest w sposób oczywisty funkcjonalnie powiązany z elementem majątkowym. Innymi słowy roszczenie niemajątkowe o przyjęcie w poczet członków spółdzielni przysługuje powódce jedynie wówczas, gdy ma ona roszczenie o zawarcie umowy o ustanowienie spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego (zob. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 4 lutego 2014 r., VI ACa 959/13, LEX 1441606).

Zatem, z przytoczonych wyżej powodów, z uwagi na łączne dochodzenie przez powódkę tak roszczenia niemajątkowego jak i roszczenia majątkowego, zaskarżony wyrok ostać się nie mógł, należało znieść postępowanie w całości wobec jego nieważności i przekazać sprawę według właściwości sądowi Okręgowemu w Gliwicach.

Wobec konieczności uchylecia wyroku w całości, z powodów wskazanych powyżej, zbędne stało się roztrząsanie podniesionych zarzutów w apelacji.

Z tych względów należało uchylić zaskarżone orzeczenie, znieść postępowanie i przekazać sprawę według właściwości Sądowi Okręgowemu w Gliwicach do rozpoznania, o czym orzeczono na podstawie art. 386 § 2 k.p.c. oraz art.108§2k.p.c.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy, Sąd Okręgowy w oparciu o całokształt zebranego w sprawie materiału dowodowego, z poszanowaniem reguł wynikających z przepisów procedury cywilnej, wypowie się o zastosowanych normach prawa materialnego, ponadto rozstrzygnie również o kosztach procesu, w tym kosztach postępowania odwoławczego.